

Валерій Бушаков

КАДИЛИКИ І КАЙМАКАМСТВА В КРИМСЬКОМУ ХАНСТВІ (XVIII ст.)

Ще сорок років тому була висловлена думка щодо можливості на основі списку населених місць Кримського ханства, поданих по кадиликах, визначити топографічні межі останніх [Щеглов 1960]. Але й досі, наскільки мені відомо, цієї задачі ніхто не виконав.

Кадилик (*qadiliq* قاضيالک) – це судовий округ, що знаходився у віданні духовного судді – *кадія* (*qadi, qazi* قاضي). Кадилики входили до складу каймакамств. *Каймакамство* (*qaytaqamliq* قايىقالق, або *qaza* قضا) – це повіт, котрий перебував під адміністративним управлінням *каймакама* (*qaytaqam* قايىقام).

Для визначення меж кадиліків на мапі Криму, укладеній генерал-майором Мухінім [Военная... 1817], було локалізовано якомога більше населених пунктів зі списку кримських селищ, перелічених по кадиликах і каймакамствах, датованого 1783 роком [Ведомость... 1888], а потім проведено меж між суміжними селами, що належали до різних кадиліків. При проведенні меж враховувалися такі географічні об'єкти, як гірські хребти, узвиштя, ріки, яри, дороги тощо, оскільки вони слугували природними межами. Відсутні на мапі Мухіна ойконіми локалізувалися по карті з путівника Безчинського [Карта... 1905] і карті Кримської АРСР [Карта... 1939].

Ойконіми в списку сіл, поданих по кадиликах, дуже спотворені і потребували копіткого семантичного аналізу і суцільного їх зіставлення з ойконімами на картах [Топографическая карта... 1842; Карта... 1905; Карта... 1939] та в інших списках кримських селищ [Из дела... 1897; Список... 1865; X[анацкий] 1867].

Чимало ойконімів, позначених на картах, відсутні в списку 1783 року, натомість в ньому є ойконіми, яких не вдалося відшукати ні на мапах, ні в інших списках. Це можна пояснити, по-перше, тим, що список 1783 року був неповний, по-друге, зникненням сіл і появою нових, по-третє, зміною їх назв та неможливістю визначити правильну форму деяких дуже перекручених слів. Наприклад, в ойконімах *Весакосенлі* та *Кучук-Косенлі* Тарханського кадилика слід вбачати *Vasat Qastel* وسط قستل та *Küçük Qastel*.

Нижче подано перелік кримських сіл по кадиликах, в якому в лівій шпальті дано ойконіми, наведені в списку 1783 року [Ведомость... 1888], а в правій – виправлені ойконіми та їх пізніші варіанти в списках і на мапах.

Бакчесарайське каймакамство

Бакчесарайський кадилик

1. Азіз	Азіс	44. Елма-Кірмен	Алма-Кермен
2. Ескі-Юрт		45. Елмаджик	Алмачик
3. Ак-Чокрак	Акчокрак	46. Пазарджик	Базарчик

4. Біюк-Яшдаг	Біюк-Яшлав	47. Тепеджік	
5. Другий Яшдаг	Кучук-Яшлав	48. Хан-Елі	
6. Третій Яшдаг		49. Гаджи-Бік	Аджибіке
7. Казі-бей-Елі	Бієлі	50. Багадир	Бодрак?
8. Софу		51. Болта-Чекрак	Балта-Чокрак
9. Утеш-Елі	Отешель, Утешіл	52. Аталік-Елі	
10. Евувельшейх	Евелі-Шейх, Евель-Шейх	53. Кобазі	Кобиза
11. Другий Евувельшейх		54. Другий Кобазі	
12. Агмет-Ага		55. Гюндеймес	
13. Уш-Елі	Єдшель, Ідеш-Елі	56. Сарай-Кесек	
14. Топчу	Юкари-Топчикой	57. Контуган	
15. Другий Топчу		58. Бакайлі	Багайлі
16. Харам-кьой	Арамкой, Аран-кой	59. Камишли	
17. Другий Харам-кьой		60. Абеш	Айиш
18. Егі-Зова	Кош-Дермен?	61. Ібрагім-Бай	Ібраам-Бай
19. Тюле	Толє, Туле, Тюгле	62. Докуз-Оба	Токсаба?
20. Другий Тюле		63. Учкюю-Тархан	
21. Мустафа-Ага	Мустафа-Бей	64. Учкюю	Учкуй
22. Другий Мустафа-Ага	Пички, Пижчи	65. Джебач	Джабач
23. Бички		66. Замрук	
24. Татар-кьой	Татаркой	67. Киримдже	
25. Теберті		68. Другий Киримдже	
26. Другий Теберті		69. Сали-Бей-Кесек	Салблакой
27. Севріташ	Сівріташ, Сююргаш	70. Агач-Елі	
28. Другий Севріташ		71. Кангил	
29. Третій Севріташ		72. Кояш	
30. Гаджи-кьой	Аджикой, Гаджикой	73. Багадирак	Бадрак
31. Діван-кьой	Дуванкой	74. Кул-Мегмеделі	Колумбет-Елі
32. Другий Діван-кьой		75. Кучур-Елі	Чокурель
33. Белбек-Бахтіяр-Кесек		76. Сейменлер- Кесегі	Сейманларкой
34. Белбек-Орга-Кесек		77. Молла-Елі	Муллаелі
35. Белбек-Тамак	Белбек	78. Аз-зін	Азек, Азак
36. Біюк-Сюурен	Біюк-Сіврень, Біюк-Сюурен	79. Ебек-Елі	Бій-Елі, Бієлі
37. Бор-кьой	Баркой	80. Кочкар-Елі	Кочка-Елі, Кочкаель
38. Азамет-Ага-Кесек		81. Черкез-Елі	Черкес-Елі, Черкес-Ель
39. Сирлем-Єтеч		82. Каплан-Ага- Кесегі	
40. Албат		83. Тарханлар	
41. Другий Албат		84. Алма-Тамак	Альматамак
42. Третій Албат		85. Бурлюк	
43. Вісетка			

Мангунський кадилік

1. Узенбаш		50. Гюк-Гюс	Коккоз
2. Другий Узенбаш		51. Другий Гюк-Гюс	
3. Третій Узенбаш		52. Третій Гюк-Гюс	
4. Кучук Узенбаш		53. Айругі	Айригуль, Айригул
5. Другий Кучук Узенбаш		54. Другий Айругі	Ашага- та Юкари-Айригул
6. Багатир	Багатир	55. Отарджик	Отарчик
7. Татар-Осман	Татар-Османкой	56. Джекдіре	
8. Гаврил	Гаври, Гавро	57. Кади	Кадикой, Кадиківка
9. Другий Гаврил		58. Другий Кади	
10. Макалдир	Махульдур, Мухульдур	59. Каранне	Карани, Карань
11. Янчу	Янджу	60. Ак'яр	
12. Другий Янчу		61. Інкірман	Інкерман
13. Єнісала	Янісала	62. Каяту	Кайту
14. Другий Єнісале		63. Скеле	Скеля
15. Кокос	Коклуз, Кокулуз	64. Байдар	
16. Другий Кокос	Коклуз	65. Другий Байдар	
17. Феттах-Сала	Фоті-Сала, Фот-Сала	66. Сагир-Мускум'я	Кучук-Муско- мія, Мускум'я
18. Другий Феттах- Сала		67. Багат (Бага)	Бага
19. Третій Феттах- Сала		68. Саватка	
20. Четвертий Фет- тах-Сала		69. Календер (Календе)	Календи, Календія
21. Форос	Форус	70. Біюк- Мускум'я	Біюк-Муско- мія, Мускум'я
22. Мешатке (Мшатка)		71. Уркуста	Рюкуста, Уркуста
23. Міхалатка (Мухалатка)	Мухалатка	72. Сахтек	Сагтік, Сахтік
24. Кучук-кьой	Кучук-кой	73. Узенджи (Узунджи)	Узунджа
25. Ель-Мана	Лемена, Лімена	74. Черкез-[Кер]ман	Черкез-Кермен
26. Кікенеіз		75. Отар	Отаркой
27. Семейз	Сімеіс	76. Зал-Ага	Залинкой, Залянкой
28. Аліпка (Алупка)	Алупка	77. Кара-Ільяс	Каралез
29. Гаспура (Гаспра)	Гаспра	78. Отар	
30. Аутка		79. Вакивджик	
31. Нікіта		80. Кюкей-Акай	
32. Кизилташ		81. Сарпай	Сюйрень?
33. Сигир-Ламбат	Кучук-Ламбат	82. Юкари-Ільяс	Юкари-Каралез
34. Дегірмен	Дерменкой	83. Коджа-Сала	Ходжа-Сала

35. Другий Дегірмен		84. Азим-Чокрак	Адим-Чокроак
36. Третій Дегірмен		85. Джургані	Чоргун
37. Мускур	Місхор, Мусхор	86. Другий Джургані	
38. Зор-Іс	Кореіз, Хуреіз	87. Айтодор	Ай-Тодор
39. Ялт (Ялта)	Ялта	88. Учкую	
40. Дерекьой	Дерекой	89. Акчага	Алсу?
41. Гурзав (Гурзуф)	Гурзуф	90. Шілліе	Шулі, Шулю
42. Барніт	Партеніт, Партніт	91. Другий Шілліе	
43. Біюк-Ламбаг		92. Узень-Башчик	
44. Другий Ламбаг		93. Авли	Тейлю?
45. Маркур		94. Варнітка (Варнутка)	Варнутка
46. Другий Маркур		95. Камишли	
47. Третій Маркур		96. Балаклава	
48. Карло	Карлу, Карловка	97. Мангуп	Мангуп-Кале, Мангут
49. Другий Карло			

Каракуртський кадилик

1. Сак		33. Айдир-Газі	Айдар, Длар-Кази
2. Тузла		34. Кот-Санджи	
3. Джорман		35. Тюмек	Тюмен
4. Юкари-Єгірмен	Джамін-Юкари	36. Башмак	
5. Ашаги-Єгірмен	Ашага-Джамін, Джаамін-Ашоа	37. Байгун	Байгул
6. Каракурт	Карагурт	38. Ханли	Канли
7. Кьокей	Кукій	39. Такил	
8. Чобатар	Чоботар	40. Орджан	
9. Біюк-Актачи		41. Кючюк-Кабан	Кабанчик
10. Теміш		42. Бююк-Кабан	Кабан
11. Ариб	Арап	43. Безак-Актаджи	Бузав-Актачи
12. Отар-Гамбар	Камбар	44. Алти-Пармак-Яйджи	Алтипармак
13. Конджу	Конче	45. Телеш	Тлеш
14. Ак-Кою-Бітак	Ак-Хійбітак	46. Гамбар	Камбар
15. Теші	Тешій, Тшій	47. Кирк-Джолбан	
16. Мешед	Мешер	48. Бораган	Бураган
17. Хавизлар	Абузлар	49. Ток-Джарли	
18. Бай-Гелді	Байгельді	50. Салтаба	
19. Каракосчи	Каракущи	51. Бакбулат	
20. Еввель	Авель	52. Боз-Яйджи	Боз-Джайчи
21. Хадир-Бали	Кедербали	53. Боташ	
22. Аллач	Алаш	54. Тогайли	
23. Отар-Ток-Задіп	Ток-Саба	55. Егрі-Мантанай	Монтанай-Агрі-Кесек
24. Біюк-Ток-Задіп	Ток-Саба	56. Джіт-Аул	
25. Сабанджи	Сабанче	57. Актаджи-Кабан	Кучук-Кабан-Актачи

26. Другий Сабанджи		58. Ченге	Чінке
27. Майрик		59. Бос	Боз
28. Болгак	Булгак	60. Бос-Оглу	Бозули
29. Біюк-Бараш		61. Кіріт	Кіреїт
30. Кючюк-Бараш	Кучук-Бараш	62. Каратабак	
31. Болчак	Булечік?	63. Булагчи	Булачи
32. Мурзалар-Бітак	Мурзали-Бітак	64. Узбек	

Салгирський кадилик

1. Орта-Собла	Орта-Сабли	7. Другий Дагелі	Тавель
2. Кенюнек		8. Третій Дагелі	Тавель
3. Харатук-Кесері	Аратук	9. Кизилкая-Дагелі	Кизилкая-Тавель
4. Джолман-Харатук	Джолман-Аратук	10. Гаджи-Аганин-кьой	Хаджи-Ага
5. Ескі-Сарай		11. Вірат	Вейрат
6. Дагелі	Тавель		

Кадилик Качи-Беш-Паресі

1. Гаджи-Булат	Аджи-Булат	13. Таз-Тюпе	Тас-Тепе
2. Ек-Лес	Аклез, Улукул-Аклес	14. Ботай	
3. Тепеджі	Улукул-Тю [п]ече	15. Гуломбей	Голумбей
4. Мамашай		16. Другий Гуломбей	
5. Іскеля	Ескель, Ескі-Елі	17. Аббас	
6. Аранджи	Аранчи	18. Чоткара	
7. Ефенді-кьой	Ефендікой	19. Акшейх	
8. Другий Ефенді-кьой		20. Актаджи	Актачи
9. Третій Ефенді-кьой		21. Другий Актаджи	
10. Джума-Мечеть		22. Третій Актаджи	
11. Калмитаї	Калантай	23. Четвертий Актаджи	
12. Другий Калмитаї		24. Джан-Гірей	Джангарель

Кадилик Муфтія арпалик

1. Шурю	Шури	7. Істія	Стія
2. Керменчік	Ашага-Керменчік Юкари-Керменчік	8. Коуш	Кууш
3. Улусала	Олусала, Улу-Сала	9. Лака	Лакі
4. Авджи-кьой	Авджукой, Ауджикой	10. Бешев	Бешуй
5. Мачисала	Матисала	11. Мангуш	
6. Бію-Сала	Бія-Сала, Біяс-Сала	12. Улакли	

Акмететське каймакамство

Акмететський кадилик

1. Менгелерджек	Менлерчік	30. Азман	Атман
2. Аябак	Киябак	31. Девлет-Гелді	Девлет-Келді
3. Чілле	Челле, Шіле	32. Ескендер-Юкари-Кесек	Ескендер, Ескейдор
4. Чайджи	Джайши	33. Ескендер-Ашаги	
5. Ікі-Баш	Екібаш	34. Гаджи-Ібрагам	Хаджи-Ібраїм
6. Баранджи	Баранчи	35. Гаджи-Ібрагам	
7. Іспат	Спат	36. Гаджи-Ібрагам	
8. Кир-Канли	Кирк-Канли	37. Ботке	Будке, Бутке
9. Казаклар	Казайлар	38. Бодан	Бадана, Бодана
10. Кая-Алти-Канли	Каясти-Канли	39. Карач	Карагач
11. Казанджи	Казанчи	40. Гочмес	Кочмес
12. Кадайджик	Кудашик	41. Діреклі-Ель	Тереклі
13. Мешін	Меміш	42. Таш-Ярган	Таш-Черган, Таш-Чорган
14. Тубей	Тібей	43. Джимекари	Чумакари
15. Китай		44. Гаджи-Калде	Ачкал
16. Біоктен	Бютень	45. Кучук-Гаджи-Калде	
17. Сусус-Джайчи	Сусуз-Джайши	46. Ягмурче	Ягмурча, Ягмурчи
18. Машике	Картмишик	47. Кият-Сарай-Кесек	Кият-Сарай
19. Толате	Тулат	48. Кият-Пазарджик-Кесек	Базарчик
20. Карач		49. Кият-Бакаджик-Кесек	
21. Лез		50. Кият-Онджи-Кесек	
22. Тепечокрак	Тобе-Чокрак	51. Айтаджи-Кесек	Кият-Актачи
23. Колдчук	Кулчик, Кулчук	52. Кари -Кият	Кара-Кият, Кари-Кият
24. Такил		53. Кари-Кият	
25. Бабатак	Джаманак	54. Бавурчи	
26. Сари-Хафис-Джарман-Кесегі	Сарабуз	55. Абдал	Авділ
27. Сари-Хафис-Татар-Кесек		56. Бакче-Елі	Бахче-Елі, Бахчі-Елі
28. Сари-Хафиз-Сарай-Кесек		57. Чукурчи	Чекчурча, Чокурча
29. Фондикли-Отар	Фундукли	58. Бітак	

Юкари-Ічкійський кадилик

1. Джієн-Софу	Джінсофу	13. Біюк-Єнікой-Ашаги	Біюк-Янкой
2. Ескі-Орду-Тарджак		14. Мамак	
3. Ускі-Орду	Ескі-Орда	15. Мамак	
4. Джаум-Аги		16. Біюк-Єнікой-Юкари	
5. Тохта-Джамі	Тахта-Джамі	17. Аян	
6. Тотай	Тотайкой	18. Чавке	Біюк-Чавке

7. Килбурун	Кильбурун	19. Чавке	Кучук-Чавке, Кучук-Чувке
8. Газі-Ага		20. Кучук-Єнікой	Кучук-Янкой
9. Ічкі-Джолман	Іскі-Джолман	21. Кучук-Єнікой	
10. Татар-Джолман	Татар-Чолман	22. Джафер-Берді	Джапар-Берді
11. Мамак-Баурчи		23. Бораган	Бураган
12. Мамак		24. Боре	Бура

Ашага-Ічкійський кадилик

1. Калмук-Кара		13. Бурнаш	
2. Асма	Верхня і Нижня Осма	14. Гаджи-Кеч	Аджикеч, Ачкеч
3. Дегірменджі	Дегерменджі, Дерменджі	15. Бешеран	Бешаран
4. Кирк		16. Колджи-Кимаджи	
5. Хусейн		17. Костеле	Кустіль
6. Керневіч	Кернеуч, Кірнеуч	18. Бахушай (Бахшай?)	Бешевлі?
7. Кирмаджи	Керменше, Кирмачи, Кирманше	19. Бахшай	Бахшай-Кари
8. Шейх-кьой	Шейх-Кой	20. Чече	Шіші
9. Казі	Кадикой	21. Селтан-Базар	Султан-Базар
10. Тавакай	Туатай, Туватай	22. Лез	
11. Кизил-Мечет		23. Карагасан	Карасан
12. Кизак	Козет?	24. Чолгари	

Дайирський кадилик

1. Месчетелі	Мечет-Елі	15. Отарджик	Отарчик
2. Хадир-Ага		16. Бешевлі	Бешевлі
3. Другий Хадир-Ага		17. Конрат	Конград
4. Аталик-Елі		18. Ташли-Дайир	Ташли-Дайир, Ташлик-Дайир
5. Умер-Ага		19. Бешаран	
6. Аталикта		20. Ессенбай-Уйшун	Есен-Бак-Уйшун, Ушун
7. Караш-Елі		21. Айбарі	Айбар
8. Пашай-Елі	Паша-Кесек	22. Карджавджик	Кучук-Карджав
9. Джанатай		23. Отар-Карджав	
10. Терів-Айир	Теренайир	24. Карачакмак	
11. Караойлу		25. Одобаши-Уйшун	Оджан-Юшун
12. Хан-Елі		26. Темірінкі	Темір
13. Метай	Матай	27. Боран-Кари	Баран
14. Улан-Елі		28. Єні-Кесек	Джани-Кесек

Кадилик Ташли-Шейхелі-Бешпаресі

1. Шейх-Елі		4. Бай-Бере	Байборю, Байбуру
-------------	--	-------------	------------------

2. Нагайлик		5. Кипчак	Копчак
3. Тама		6. Тайик	Тайке

Ташликський кадилік

1. Джав-Бере	Чавбір	23. Ейтак	Ітак
2. Кенегес		24. Шібан	
3. Башлидже	Басліше	25. Тобчак	Топчак
4. Мер'а	Марі	26. Учкая-Ялар	Учкибайлар
5. Тюбей	Томай	27. Кирбайлар	Байлар
6. Кабай		28. Кирмаджи	Кермачи
7. Гендже	Кидже, Кідже	29. Булатчи	Булачи
8. Другий Гендже		30. Онлар	Азган
9. Мамек		31. Біюк-Онлар	Онлар
10. Джірен		32. Алабаш-Конрат	
11. Кабач	Біюк-Кабаш, Кучук-Кабаш	33. Кюкенлі	Когенлі
12. Агиар	Аг'ар	34. Тали-Кесегі-Лак	
13. Кучук-Конрат	Конрат	35. Дюрт-Ойду-Лак	Дюрт-Уле-Ляк
14. Біюк-Конрат	Конрат	36. Беш-Ойду-Лак	Башлаляк
15. Шіглак	Шегалак	37. Карагаджи-Лак	Карачиляк
16. Гаджи-Авлай	Аджаул	38. Джуме-Кесегі-Лак	Джумаляк
17. Мурзалар		39. Менгелер	Мінлер
18. Юзлер		40. Аблан	Джума-Аблан
19. Гаджи-Кеч	Аджибет	41. Другий Аблан	Орта-Аблан і Трсаблан
20. Черкеінкі	Черкешнік	42. Сайде	Сая
21. Моланенкі	Моланакай	43. Аблан-Іллері-Кесек	Елгері-Аблан
22. Ібтак	Ітак?		

Зуїнський кадилік

1. Кипчак-Дірек-Алти		8. Бакче-Елі	Бахчі-Елі
2. Кипчак-Алаган		9. Кая-Алти	
3. Кипчак-Юкари-Ічкі		10. Бей-Елі	
4. Кипчак-Калум		11. Юкари-Конеджі	Юкари-Каніше
5. Кипчак-Кирдаги-Елі		12. Ашаги-Конеджі	Ашоа-Каніше
6. Гаджи-Елі	Аджи-Елі	13. Кази-Аскер-Кесек	Кади-Ескер-Кой, Казіескер
7. Кен-Тогай	Кентугай		

Чоюнчинський Бешпаре кадилік

1. Тобай		7. Чойке	Чуйке, Шуйке
2. Бечі-Елі	Бекі-Елі	8. Текеш	Тегеш
3. Мусагаджи	Муса-Аджи-Елі	9. Бітанеш	Бітаніш
4. Ана-Елі		10. Шевіук	Шонук
5. Баран-Елі	Барак-Елі	11. Осма	
6. Чоюнчи	Чуюнчу		

Салгирський кадилик

1. Харрем		19. Шемкай	Шумухай
2. Хапуркай	Апуркой	20. Вірат	Вейрат
3. Біюк		21. Вірат-Юкари	
4. Вірат	Вейрат	22. Казилкай-Дагелі	Кизил-Кая-Тавель
5. Гусейн-Гаджи	Суйн-Аджи, Усейн-Аджи	23. Терес-Конди	
6. Біюк-Даг-Елі	Біюк-Тавель	24. Чепмезі	Чепмеджі
7. Даг-Елі-Гаджи-Ага	Хаджи-Ага	25. Кизил-Коба	
8. Харатук	Аратук	26. Мургазджик	Мургазачик
9. Харатук	Аратук	27. Коринджи	
10. Кара-Берек		28. Харатук-Гусейн-Мурза	
11. Харатук-Темір-Ага		29. Юкари-Собла	Юкари-Саблі
12. Джолман	Чолман	30. Ашаги-Собла	Ашоа-Собла
13. Єділер		31. Кара-Агач	Карагач
14. Бекір-Ага		32. Кир-Харатук	Кир-Аратук
15. Ескі-Сарай		33. Другий Кир-Харатук	
16. Магмут-Султан	Мамут-Султан	34. Джолман-Харатук	Джолман-Аратук
17. Теркедже		35. Фундуклі	
18. Нахоч	Накуш		

Карасубазарське каймакамство

Карасубазарський кадилик

1. Мембет-Улан	Мамбет-Улан	24. Беярта	Боркай?
2. Тайган		25. Сумпанжи	Субачелі?
3. Біюк-Тайган		26. Секієн	Сегесек, Секізек
4. Юкари-Тайган		27. Карабай	Карабаш
5. Куртлук		28. Джаулуш	Джавлуш, Чавлиш-Пагаелі, Чавлиш-Челебі
6. Могулбай	Малбай, Молбай	29. Хаджилар	
7. Темішлік		30. Аргинджик	Аргинчик
8. Кишлав-Баши	Кишлав	31. Молла-Елі	
9. Єнісала		32. Алітай	Алагай
10. Тама		33. Окчу-Гаджидар	Гаджилар
11. Баши	Баши, Юхари-Баши	34. Кая	Аккая
12. Алчин		35. Шейхелі	
13. Султан-Сарай		36. Чогу	

14. Мусабей	Мусабій	37. Ашага-Чоту	
15. Джемрік	Джемрек	38. Джелайир-Чоту	Шелайир і Чот
16. Алджулар		39. Ешкен	Ешкене
17. Багадирша-Біелі	Біелі	40. Таймас	Таймаз, Тоймас
18. Ак-Сарай		41. Джабу	Джаве
19. Соллар		42. Муін	Мин
20. Кая-Елі	Каяли, Койеле	43. Чонбай	Шумбей
21. Айланма	Айлянма	44. Кулюба	Кулюба, Кулуба
22. Бешевле	Бешуй	45. Коджункул	Качамкуль
23. Чілмалик	Чермалик		

Діп-Чонгарський кадилік

1. Каравішен	Кир-Ішуь	27. Кірлеут	Керлеут
2. Джантугай	Чантоган	28. Гелдібай	Кельдебай, Келді-Бай
3. Кочула-Джантугай		29. Акмак	Амак, Осмак
4. Кучук-Тузакчи	Кучук-Тозакши	30. Тексу	Тенсу, Денсу
5. Кучук-Сонак	Кучук-Сунак	31. Єнікой	Джанкой, Чанкуй
6. Кучук-Халкалі	Кучук-Алкалі	32. Камахаджи	Камаджи, Хамаче
7. Ергакли	Аргакли	33. Месіт	
8. Карканлар	Тарханлар, Тарканлар	34. Барон	Барин
9. Карантак	Карангит	35. Конбар	Камбар
10. Кучук-Карайтак		36. Джандевлет	Чандевлет
11. Молалар	Муллалар	37. Халкалі	Біюк-Алкалі
12. Кокеш	Копач?	38. Біюк-Тузакчи	Біюк-Тозакши
13. Горямес	Керемес	39. Тереклі-Уйшун	Діреклі-Ушун
14. Кобан-Китай		40. Товани-Уйшун	
15. Мечетлер-Китай	Мечетлі-Китай	41. Талакчи	Талканджи, Толканче
16. Тогай	Тогой	42. Тоеш	Тайиш
17. Кирк		43. Кучур-Карач	Чукур-Карач
18. Тоганеш	Тоганаш, Біюк-Таганаш	44. Джабу	
19. Орагаджи	Орак-Аджи, Урагачи	45. Курганджилар	
20. Чокракли-Кирк	Кирк	46. Бешарай-Гері	Бешаран-Кірей
21. Кучук-Кирк		47. Тазаной-Гері	Тазанай
22. Тархан-Сонак	Тархан-Сунак	48. Біюк-Найман	Найман
23. Магмут	Намут	49. Кучук-Найман	Найман
24. Кокердже		50. Біюк-Сонак	Біюк-Сунак

25. Тоган-Елі		51. Китай	
26. Бешерек	Бешаран		

Насипський кадилик

1. Мешін	Мішень	25. Кир-Егенче	Кир-Ічіге
2. Бақата	Бағата	26. Кипчак	
3. Найман		27. Ілгері-Чоча	Чуча, Біюк-Сюша
4. Наймані		28. Гері-Чоча	Чуча, Сюша
5. Ток-Белек	Топ-Білек	29. Тарханлар	
6. Тотанай		30. Ногайджи	Ногайче
7. Меіт	Месіт	31. Дебре	Деде
8. Малай	Калай, Колай	32. Сатгин	Саткін
9. Байқонджек	Байгунчік, Байқончік	33. Соллар	Біюк-Саллар
10. Чокмай	Шокмай	34. Бахтиходжа	Бактикоча
11. Гаджи-Аймаг	Аджи-Ахмат	35. Кучук-Соллар	Кучук-Саллар
12. Ерті-Гаджи-Аймаг		36. Тик-Шейх	Ток-Шейх, Ток-Шік
13. Текія	Такил	37. Чегашанш	
14. Баш-Киргиз	Баш-Киркиз	38. Урус-Ходжа	Орус-Коджа
15. Ак-Шейх	Ак-Шайкі	39. Сеїдлер	Сеїтлер
16. Тілкі	Тюлкі	40. Челебілер	
17. Берскет		41. Борнаш	Бурнаш
18. Карамек	Караман, Карамін	42. Кучук-Борнаш	
19. Тотнай	Тотанай	43. Дюрте	Кучук-Дюрте
20. Чонлу	Йоллу	44. Ілгері-Дюрте	Біюк-Дюрте
21. Адаргин		45. Рус-Токай	
22. Тюбег-Аргин	Табун-Адаргин	46. Чога-Кипчак	
23. Мусабей	Мосабі	47. Бешаран	
24. Ой-Ечеге	Оешеге		

Аргинський кадилик

1. Улу-Аргин	Біюк-Аргин	14. Ашаги-Кир-Елі	
2. Ханлик	Канлик	15. Юкари-Кир-Елі	
3. Конрат	Конград	16. Казинли-кьой	Казанли
4. Юкари-Бахсан	Юкари-Баксан	17. Ашаги-Найман	
5. Бахсан	Баксан, Орта-Баксан	18. Канли	Кангил
6. Ашаги-Бахсан		19. Собак-Елі	Сабах-Елі, Субагелі
7. Кайнаут		20. Бостерджи	
8. Кази-Елі		21. Аргинчик	Таракли- Аргинчик
9. Юкари-Найман	Найман	22. Еффенді-кьой	
10. Єні-Сарай	Єскі-Сарай?	23. Бораксан	Борасхан, Бурасхан
11. Єні-Найман	Найман	24. Борлукая	

12. Шейхелі	Шейх-Елі	25. Мургаза-Елі	
13. Чардакли	Чердакли	26. Кереклі-Шейхелі	Тереклі-Шейхелі

Борулчанський кадилк

1. Казі-Ойрат		14. Діленджі-Газі	Тілан-Аджи
2. Ал-Акай-Елі		15. Чага-Шейхелі	Джага-Шейхелі
3. Тюкей-Елі	Тюке-Елі	16. Орта-Кесек-Айтуган	Орта-Айтуган
4. Ага-Елі		17. Гері-Кесек-Айтуган	Алгерю-Айтуган
5. Саридже-Елі	Сарча-Елі, Сарчиелі	18. Бешаран	
6. Боркая		19. Чуркун	Чургун
7. Чоюнчу	Чуюнчи	20. Бочела	Бочала
8. Бек-Елі	Біелі	21. Джанкара	Джангара
9. Чокурча		22. Тапилди	Табулди
10. Кият		23. Бураган	Бораган
11. Токмай	Томай	24. Куруйилга-Шейх-Елі	Куру-Джилга-Шейх-Елі
12. Алевке	Алевкі	25. Борулча	Бурульча
13. Азав	Азо		

Бочалатський кадилк

1. Султан-Бочала		8. Курджу-Бочала	Куйше, Курчум
2. Адлу-Казан	Єлі-Казан	9. Байсу-Бочала	Бійсу
3. Татар-Базар	Таузар	10. Оман-Бочаласи	Аман
4. Кат	Кат, Аджай-Кат	11. Барой-Бочаласи	
5. Аджі-Бочала	Гаджай, Аджай	12. Тогунчу-Бочала	Тегончу, Тугунча
6. Джурзен-Бочала	Чурчо-Бочала, Джуркін	13. Отар-Бочала	Отар-Бачал
7. Керлеут-Бочала	Керлеут	14. Коджа-Бочала	

Орта-Чонгарський кадилк

1. Ілгері-Конрат	Конрат	18. Таращ-Койрат	Конрат
2. Тархайлар		19. Чиракчи	Джаракчи, Черакчи
3. Шейхелі	Чокракли-Шейх-Елі	20. Аксеру-Койрат	Аксору-Конрат, Асіру та Конрат
4. Кой	Джанкой?	21. Узун-Сакал	
5. Давдже	Дауше	22. Хадир-Гаджи-Ойрат	
6. Абас-Багалак	Апас-Багалак	23. Терес-Багалак	Терс-Багалак
7. Джанкара-Кеменче	Чангара	24. Кодагай	Кадагай
8. Курмащ-Кеменче	Курман-Кемельчі	25. Карагаджи	Караче-Багалак

9. Денгіль		26. Гаджи-Мула-Кеменче	
10. Тойтепе	Туйгобе	27. Отар-Ойрат	
11. Чубар-Ойрат		28. Борлай-Ойрат	Борлак
12. Ефенді-Китай		29. Коктеїн	
13. Сеїдлер	Сеїтлер	30. Мурзалар-Кеменче	
14. Джадра	Ядра	31. Баш-Ойрат	
15. Кият		32. Джан-Будди	
16. Кат		33. Баш-Ойрат	
17. Карайкет-Войрат	Карандит-Вейрат, Каранут-Вейрат		

Кучук-Карасувський каталог

1. Кучук-Мек	Кучук-Мен, Кучук-Мін	29. Перанша	Пранча, Пронша
2. Коджалкі	Сиртка-Коджалкі	30. Біюктен	Бюйтень, Бютен
3. Кан-Ат	Кингат	31. Молланинкі	Муллакой, Мулла-Кой
4. Кучук-Баяут	Баяут	32. Дджея	Чая
5. Єнікьой	Янкой	33. Аталик-Елі	Аталик-Елі-Бешкуртка
6. Гері-Коджалкі	Ельгері-Коджалкі	34. Капчик	Капшак
7. Ходжалар	Гаджилар, Ачилар	35. Шак-Менап	Шекманак, Шікманак
8. Сек-Баба	Ак-Баба	36. Ой-Кічі	
9. Алгеч	Алгеч	37. Мушай	
10. Чирак	Ярах	38. Беш-Куртка	Бешкуртка
11. Айкаш	Айкинш	39. Чагир	Шагир
12. Чевгер	Шокур	40. Каранкі	
13. Киримдже	Кримча	41. Сагирджи	Савурчи, Саурчи
14. Кьорфе	Корпе	42. Біюк-Мен	Біюк-Мін
15. Беш-Ходжа	Беш-Коджа	43. Кірлеут	
16. Кучук-Сален	Салин	44. Гаджи-Бешер	Аджи-Бешер, Хаджи-Беше[r]
17. Казак	Козак	45. Бюйтен	Бютен, Бютень
18. Джайтамгали	Джактам'али, Тамгали	46. Гаджи-Хафис	Аджи-Афис
19. Ескі-Кан-Ат	Ескі-Кингат	47. Каз-Нефер	Казампір, Казанпір
20. Баяут	Баяут	48. Бакаджак	Бакалчак, Багатча
21. Кул-Чора	Кулчора	49. Аблеш	Аблеш
22. Байрач	Байрач	50. Гелешур	Біюк- і Кучук-Келешур
23. Геледжи	Кілічі	51. Кілес	Келсемечіт, Кілсемечіт
24. Бют (?)	Бүйтень	52. Ханлик	Канли
25. Байте-Рімен (?)	Бай-Туркмень, Бая-Туркмен	53. Бюрес	Бірюс, Борюч

26. Гелдйяр	Гелди-Яр, Елдияр	54. Менай	Монай, Мунай
27. Джафер	Джаафер, Джапар	55. Кир-Ічки	Ічке
28. Алач	Алаш		

Тамакський кадилик

1. Біюк-Шірін	Біюк-Шірін	23. Болаш	Булаш
2. Кучук-Шірін		24. Кучук-Мангит	
3. Діп-Кенекес	Тюп-Кенекес, Біюк- і Кучук-Кенекес	25. Борнак	
4. Кілен	Клен	26. Шірін	Шірін, Кучук-Шірін
5. Кучук-Онлар	Кучук-Ойнар	27. Діп-Канли	Діп-Канил
6. Кучук-Кирирмай	Кучук-Киркиз?	28. Діп-Абаш	Тіп-Абаш
7. Шаїх	Шеїх	29. Діреклі-Абаш	Тереклі-Абаш
8. Девлет	Дулат	30. Бай-Онлар	Біюк-Онлар, Біюк- Ойнар
9. Шешаг	Шік-Шаїх	31. Еямес-Кенекес	
10. Бекас	Окас?	32. Біюк-Кирирмак	Біюк-Киркиз
11. Казининкі	Хазанкі	33. Шаїх	Шеїх
12. Біюктен	Бійтенъ	34. Калтамак	Колтамак, Култамак
13. Мангит	Манкит, Мандит	35. Біюк-Меск	Біюк-Мін
14. Тархан	Таркан	36. Кучук-Меск	Кучук-Мін
15. Каратюбель		37. Бія-Газі	Бій-Газі, Бігазе
16. Яка-Аліке	Джага-Алік	38. Тюбет	Тубет, Кебек
17. Кир-Аліке	Кир-Айлік	39. Шабан	Шібан, Кирк-Шван, Ягашабан
18. Кир-ангит	Каранут	40. Сарес	Сарик
19. Содаман	Ототман	41. Шейхлер	Шіга?
20. Кирирмак	Киркиз	42. Муллалар	Моллалар
21. Тама		43. Мак'де	Макут, Манкут
22. Омір-Елі	Еміралі	44. Каратюбель	Каратубель

Зовсім зруйновані села

1. Бойканли		3. Бешаран	
2. Кипчак		4. Гаджи-Бай	

Козловське каймакамство

Козловський кадилик

1. Діреклі-Конрат		15. Шібан	Шібанъ
2. Гаджи-Даргайид		16. Чутай	Чотай
3. Карт-Бій		17. Текеш	Тегеш, Тееш
4. Атар-Байнак	Отар-Байнак, Отар- Мойнак	18. Юлчак	Джолчак

5. Байнак	Мойнак, Яли-Мойнак, Джая-Байнак	19. Кенекес	
6. Кучук-Конрат		20. Ташке	Топке
7. Мангут-Бай	Мамут-Бай	21. Апан	Апон
8. Орас	Ораз	22. Алєїн	Алчин
9. Орга-Мамай		23. Хандар	Айдар
10. Дип-Мамай	Тип-Мамай	24. Аберче	Айирча
11. Беш-Арак-Мамай	Беш-Аран-Мамай	25. Саридже	Сарче
12. Кипчак		26. Мізраджик	Мізраджик, Морзачик-Конрат
13. Корули	Курулу	27. Ісабай	Айсабай
14. Утеш	Котеш		

Байнакський каталог

1. Харалкул	Кудайгул	12. Корбій	Курбе-Аджи-Баши
2. Мали	Малі, Малій	13. Капач	Кабач
3. Каптай	Китай?	14. Мегмедалі	Мамбет-Елі
4. Ібрак-Елі	Ібраш-Елі	15. Булюк-Кесек	Болакай?
5. Артал	Орга-Елі, Атар	16. Султан-Алі	
6. Анджи	Аджи-Баши?	17. Олбаба	Ойбір, Ойбур?
7. Джиян	Чаян	18. Кюкнюш	Когенеш
8. Карин-Оглу	Карполу	19. Чайгос	Чайкоз
9. Каралар		20. Кипчак	
10. Булюк-Гаджи		21. Коси-Елі	
11. Арентюн	Унгут	22. Каяли-Кенекес	Каяли-Кенекес

Тарханський каталог

1. Карагаджи	Караджи, Караджа	24. Кирлар	Карлав, Кирлав
2. Чокрак		25. Сінай	
3. Джамбаба	Джанбаба	26. Текміш-Елі	Теміш-Ас?
4. Кормеш	Кармиш	27. Тапихлі	Таболду
5. Арізат	Ойрат, Урст	28. Діреклі-Елі	Тереклі-Ас
6. Ері-Елі	Ослі?	29. Тумсюх	
7. Оргасв		30. Горм	
8. Лаш-Кипчак		31. Конджак	
9. Караміш	Кармиш	32. Намузліджак	
10. Чукури	Чоку, Чукур	33. Екмерден	Альмердан
11. Бали-Хафис		34. Чекелек	Чегелек, Шегелек
12. Кархафис		35. Сертар	Отар?
13. Аблак-Гаджи	Аблагаджи	36. Біюк-Тариндже	Біюк- Тарпанчи
14. Шеїх-Джелар		37. Учкую	Учкую- Кипчак

15. Чокер		38. Єли-Черкес-Гаджи	Слихариззал
16. Бахтиверді		39. Іч	
17. Чаш-Педек		40. Тока	
18. Чек-Гаджи		41. Весакоєнлі	Vasat Qastel, Кастель
19. Сабанхи	Сабанчи, Сабанче	42. Кучук-Косєнлі	Кучук-Костель
20. Кок-Ат	Конрат	43. Яланмиш	
21. Кучук-Тарєнчи	Кучук-Тарпанчи	44. Арбаджи	Арабаджи
22. Казичкерас	Кир-Чігір-Хаджи	45. Кешєіх	Кельшеіх, Кельшеіх
23. Чекерас	Чігір-Хаджи	46. Конак	Кунак, Кунап

Мангитський кадилик

1. Кармеш	Кармиш	31. Кулбе	Кулсеіт?
2. Бешлев	Беш-Булав, Беш-Пилав	32. Кара-Еррєлік	Кара-Орлюк
3. Пек-Котан	Бек-Котан-Конрат	33. Сари-Симан	Семен, Сеймен
4. Когєрай	Конрат?	34. Гєчєніджи	
5. Акєюз-Оглу	Огуз-Оглу, Окуз-Улу	35. Чок	Ічкі?
6. Бай-Оглу-Кипчак	Байли-Кипчак	36. Абай	Абай-Смаіл
7. Нюралі	Муралє	37. Гоктана	Кок-Тана
8. Бай-Конєс	Бай-Конду?	38. Тагчи-Конрат	Татич і Конрат
9. Ток-Шєіх	Ток-Шєік	39. Тангая	Танабай
10. Садир		40. Каричва	Карчєга?
11. Акшєіх	Ак-Шііх	41. Кургаєк	Хоратакєєт
12. Бєкі-Казибій		42. Чєлєв	Чайлав
13. Алда-Елі		43. Пек-Ерміс	
14. Емірлєр	Емір-Урлюк?	44. Чарлигач	Ярилгач, Єрилгач
15. Бовтан	Бюєнєь	45. Кірлєуг	Кірлєвут
16. Біюк-Тамурка		46. Барак-Елі	Бурун-Елі, Борнєль?
17. Копи-кари	Коп-Кари	47. Джаммалджи	Чамал-Аджи
18. Айиш		48. Киргис	Киргиз
19. Уншєн		49. Казак	
20. Юк-Зак	Унгар?	50. Кєєт	
21. Тамукара	Калмукара	51. Кулашеіх	
22. Чєнрєк		52. Тавака	Туака
23. Ялкоджи	Балкоджа	53. Сакал	Сакав
24. Атані	Атай	54. Аташеіх	Атайчик
25. Найман		55. Кодаши	Кодаш, Кудаш
26. Кучук-Елі		56. Артаєр	
27. Шєт-Мєсєєз		57. Саригай- Матчур (?)	Сари-Кипчак
28. Тані	Кок-Тана?	58. Аджи-Бакал	Ачи-Бакал, Бакал
29. Мітай	Монай	59. Есєн-Алі-Зак- Барі	Есєн-Елікаспєр
30. Аманша			

Шейхельський кадилик

1. Кора-Чола-Мола	Карачорамолла	22. Багарим	Байим
2. Алтон	Елток	23. Садир	
3. Нюркері	Нургельді	24. Кипчак	
4. Кари		25. Ікі-Колач	Калаш
5. Койбіне	Тойтебе?	26. Кем'ідже (?)	Каймачи, Каймаше
6. Кипчак		27. Хамал-Ходжи	Чамал-Аджи, Джама
7. Ток-Карли (?)	Ток-Шарир	28. Колдак	Кульсадик
8. Тираш	Тураш, Траш	29. Олак-Елі	Улан-Елі
9. Албазар	Тавбазар?	30. Дюлхар	Даулджар, Далличар
10. Мюнеш	Мунус	31. Куман-Гаджи	Курман-Аджи
11. Чонрали	Чондалай, Шондай	32. Ак-Ходжи	Ак-Ходжа, Аккоджа, Ак-Коча
12. Учкесет	Учкесек	33. Кир-Колач	Киркулач
13. Ікі-Кесет-Ташли	Ікі-Кесек-Ташли	34. Болгари	Бураган?
14. Тюкел-Немай (?)	Тавкель і Найман	35. Тот-Єві	Той-Тебе
15. Кипчак		36. Ажнер	
16. Ханекі		37. Ільгері- Джемадак	Ілгері-Д[ж]аманак
17. Мармеш		38. Деніс-Янжи	Деніс-Байчи
18. Актаджи	Актачи	39. Чоюнчи	Чонгурчи, Байчун- гурчу, Коп-Койчун- гурчу
19. Верітемас		40. Сехар	
20. Агай		41. Ходжалак	Коджалак
21. Кариджипак			

Кефінське каймакамство*Кефінський кадилик*

1. Султан-Сала	Султан-Сарай, Султанівка	2. Кулалі-кьой	Коктебель?
----------------	--------------------------	----------------	------------

Судакський кадилик

1. Судак		11. Сууксу	Суук-Су
2. Куруузен	Куру-Озен	12. Шілен	Шелен
3. Алушта		13. Камусхор (Капсіхор?)	Капсіхор
4. Горбек	Корбек, Корбеклі, Корбокуль	14. Кутлак	
5. Шума		15. Айсерез	Ай-Серес
6. Темерджи	Демерджи, Темірджи	16. Воран	Ворон
7. Улу-Узен	Біок-Озен	17. Арпат	
8. Токлук	Туклук	18. Ускют	
9. Коз		19. Тувак	Туак
10. Таракташ		20. Кучук-Узен	Кучук-Озен

Шірінський кадилик

1. Яйлав-Сарай	Джайлав	21. Саргил	
2. Тууш	Тоуш	22. Чівіт	Суджуут?
3. Акчора	Ак-Чора	23. Тана-Гелді	Тангельді
4. Челебі-Елі	Челебіелі	24. Мурза-кьой	Мурзакой
5. Камиплик	Камипли	25. Бурундук	
6. Яюрт (?)	Курт	26. Сеїд-Елі	Сеїт-Елі
7. Гокташ	Кокташ	27. Уйшун	Уйшунь
8. Бахче-Елі	Бахчи-Елі	28. Есен'нкі	Есен-Ікі, Есенікі
9. Текія	Текія, Текбе	29. Мак-Карман	Менгермен, Манкермен
10. Урус-Ходжа	Урус-Коджа	30. Черкес-Тотай	Черкес-Тобай, Черкес-Тобай
11. Кадирша-Сарай	Катирша-Сарай	31. Ангай	Айгай
12. Кой-Елі	Койелі, Койеле	32. Чікель	Шікел, Чакил? Шокул?
13. Азамат		33. Тана-Гелді	
14. Джа'афер	Джафер	34. Ак-Гюбек	Ак-Гюбек, Ак-Кобек
15. Кизил-Месчіт		35. Киянли	Коянли
16. Аз-Берде		36. Учкую	
17. Тогай		37. Карабай	
18. Семен		38. Шік-Мамай	
19. Алач		39. Утеміш-Елі	Томаш
20. Кирк		40. Осма[н]джик	Османчик

Дін-Керченський кадилик

1. Беш-Аул		20. Джаниш-Такиль	Яниш-Такил, Чаниш
2. Чукур-Кояш	Кояш	21. Ікі-Тап-Гючкен	Ікі-Тав-Кочеген
3. Кир-Кояш	Кирк-Кояш	22. Кюй-Сараймен	Коп-Сараймін
4. Кас'ян	Каскан	23. Чот-Лек	Чорелек, Шурелек
5. Гонджек	Кончік	24. Чурюбаш	Шорубаш
6. Узунлар		25. Сеїд-Елі	Сеїт-Ель, Чокур-Сеїт-Елі
7. Джабак	Чабак	26. Теміш	Тенмеш
8. Шейгаджан	Шагасан, Шеїх-Асан	27. Акнегар	Аккоз?
9. Гусеїн-Елі	Суїн-Елі, Суїнел	28. Джанчот	Янчора
10. Йилкиджи-Елі	Джелькедже- Елі, Єлкічеле	29. Беяк-Сален	Маяк-Салин, Маяк-Сали
11. Упак (Упок?)	Опук	30. Чекнет	Чегене, Чігіне, Шегене
12. Арта-Елі	Орта-Елі, -Аул, Ортель	31. Діре-Сален	Дейре-Салин, Діресали
13. Тепеджік		32. Хитай	Китай
14. Шейхлер	Шеїх-Елі	33. Келтепе	Культепе, Култебе
15. Хаз-Аул	Казаул, Киз- Аул	34. Гаджи-Елі	Аджиелі
16. Чанкал	Чонгелек, Шунгулек	35. Байчек	Бабчик
17. Мурза-Кояш		36. Мисир	Месир

18. Кюй-Гючкен	Коп-Кочень	37. Беш-Евлі	Бешевлі-Каралар
19. Кюй-Тамил	Коп-Такил		

Орта-Керченський кадилік

1. Кенекес	Коп-Кенегес	22. Кармиш-Келеджі	Кармиш-Келечі Кармуш-Келечі
2. Кари	Кар	23. Коп-Уйсул	Уйсул
3. Чигав-Верді	Джапар-Берді, Япар-Берде, Апір-Берде	24. Джав-Тепе	Дж аутебе
4. Конур-Ата	Конрат-Киргиз?	25. Кочан	Качан-Беш-Куй
5. Судни-Коя	Сангугуй	26. Сеїд-Елі	Сеїт-Елі
6. Ілгер-Кипчак	Ельгері-Кипчак-Алчин	27. Качик	Кашик
7. Молош	Мавліш, Мавлюш, Мавлеш-Киргиз	28. Карсан	Кара-Асан
8. Аткар-Коджи	Атқари-Карса?	29. Ілгері-Коджанк	Ілгері-Коджанкі, Іллері-Кочанкі
9. Кучук-Ойсул	Дьорткул-Ойсу?	30. Чегерче	Чегерчі, Чігірче, Сіурче
10. Гаджи-Менді	Аджименде	31. Мамаг	
11. Чалгемур	Чалгемір, Чалгімір	32. Баш-Киргис	Баш-Киргиз- Конрат, Конрат- Киргиз
12. Каранкул	Карангит, Каранкют-Дурмен	33. Ташпляр	Ташлайир, Ташпляр
13. Таш-Алчин		34. Каяли-Сарт	
14. Харджибіє	Карджибіє, Еарджибе	35. Тотуй-Гаджи-Кипчак	Копшак
15. Серпач	Арпач, Арпаше	36. Гаджи-Келеджі	Каді-Келече
16. Седжеут	Сіджігут, Суджігут	37. Тепеджік	Тобечік, Тубечік
17. Дурмас	Дюрмень, Карангит-Дермен	38. Мескіджі	Мескічі, Мешкечі, Мешкіт
18. Атан-Алчин	Алчин	39. Копкую	Кош-Куйи
19. Бичак-Кирмас	Баджак-Киргиз	40. Кармиш	
20. Давуд-Елі	Даут-Елі	41. Качик	
21. Шеїх-Елі		42. Чубур	Чубуртма-Сарт

Арабатський кадилік

1. Карелер	Каралар	26. Айиб-Елі	Агібель, Айбеле
2. Чукил	Чокул, Чукул, Шокул	27. Кучук-Ходжалар	Кучук-Кочалар, Азгана-Коджалар
3. Казандіп	Казантіп	28. Біюк-Ходжалар	Біюк-Кочалар, Коджалар
4. Акташ		29. Карач	Корач
5. Кетен	Кітен, Кітень, Котен	30. Тереклер	Дереклі-Карса?
6. Астабан	Стабан, Стобан	31. Сарилар	Саллар?

7. Хир-Найман	Кир-Найман	32. Сабіке	Сабекє, Сабєян
8. Бабик	Бабан	33. Керлеут	
9. Ходжай	Коджай, Коши	34. Мангит	Мангут, Мангют
10. Кюрфе	Корпе, Корпей	35. Найман	
11. Капчак	Кипчак, Копчак	36. Упекчі	Обекчі-Карса, Обекчі-Корса
12. Діре	Койташ-Дере, Дейре	37. Абас	Апас-Контабан
13. Насир		38. Мінарелі-Шібан	Менералі-Шібан
14. Кенекес	Кенегес	39. Сіджут	Сіджігут
15. Башибек	Башмек	40. Агирмак-Елі	Агермак-Елі, Арма-Елі
16. Адин	Адик	41. Кошай	Коджай?
17. Дежеврам		42. Тюпеджік	Тобечік
18. Текіле-Кипчак	Текбе-Елі-Кипчак	43. Келесі-Берді-Шібан	
19. Учук-Аяк	Узунаяк, Узун- Аяк-Карса	44. Тегіле-Кой-Гасан	
20. Конджи	Кончі	45. Кучук-Шібан	Шібан
21. Кият		46. Кой-Гасан	Кой-Асан
22. Укюс-Тюбе	Огуз-Тобе, Густебе	47. Кюрфеч	Корпеч
23. Алі-Бай		48. Тулунчак	Теломчак
24. Ак-Манай	Акманай	49. Кият	Кият
25. Джандору	Джантора, Джантори	50. Толпач	Парпач, Порпач

Старокримський кадилік

1. Старий Крим		14. Іслям-Дірек	Іслам-Терек, Іслям- Терек
2. Ток-Тебя (?)	Так-Тобе	15. Ункют	Унгут, Ункут, Онгуй
3. Ойджу	Юше	16. Чугерті	
4. Келеджи	Келедже	17. Кобек	
5. Шейелі	Шейх-Елі	18. Ортай	
6. Аз-Отус	Аз-Отуз, Аз-Утуз	19. Бакче-Елі	Бахчі-Елі
7. Коп-Отус	Коп-Отуз, Коб-Утуз	20. Муратша-Сарай	Мурача-Сарай, Мурадша-Сарай
8. Тері	Тере	21. Джум'а-Елі	Джумелі
9. Джамимджи	Ямичи	22. Борак-Елі	Борон-Елі
10. Сатгин	Саткин, Сагтик	23. Найман	
11. Акан-Рай	Кере?	24. Бай-Коджа	Бойгоджа, Болкоджа, Бакаджа
12. Кокей	Коккой	25. Кирк	
13. Барак	Борак	26. Тамак-Шейхелі	

Беш-Кабакський кадилік

1. Шаг-Мурза	Шах-Мурза	4. Отуз	Верхній Отуз
--------------	-----------	---------	--------------

2. Так-Кят	Такет	5. Другий Огуз	Нижній Огуз
3. Елбузлу	Ельбузлу, Ельбузла	6. Кабакташ	Бакаташ

Колечський кадилик

1. Колеч	Кулеч, Кулеш-Мечеть	6. Сариголь	Саригьол
2. Боткеч	Бутегеш, Бутугеш	7. Байрач	
3. Аппак	Апак	8. Сейт-Елі	Сіт-Елі
4. Ойкуйи	Ойкую, Ойгуй	9. Гасан-Бай	Гасанбай
5. Гаджикал	Адджигол, Аджикал	10. Карагос	Карагос

Зовсім зруйновані села

Кефінський кадилик

1. Ірак-Текіє		6. Насиф-кой	Насипкой
2. Джанин-кой		7. Чардаш-кой	
3. Молла-Оглу		8. Наїп-кой	
4. Курей-Баш	Курей-Баша	9. Пашалик	
5. Кумуклар-Отари			

Орта-Керченський кадилик

1. Аргин		2. Тюпеджік	
----------	--	-------------	--

Арабатський кадилик

Сокчу	
-------	--

Перекопське каймакамство

Кадилик Кирк-Баул

1. Біюк-Мамчук	Біюк-Мамшик	13. Кок-Сакал (?)	Койсакал
2. Кучук-Мамчук	Кучук-Мамшик	14. Болат-Коджа	Булат-Коджа
3. Тархан	Таркан	15. Баран-Бостерчі	Бустерчі, Бестерджи
4. Хитай		16. Ногай-Бактерчі	Ногай-Бостерчі
5. Кийгач	Тюрк-Кийгач	17. Денгілчік	Денільсі
6. Джанлар	Джанлар, Янгалар	18. Ак-Ходжа	Агаче
7. Кірлеут		19. Ас	Асс
8. Алчик	Алчин	20. Ушун	Ішунь, Юшун, Юшунь
9. Мурза-Кояш		21. Кат-Казак	Карт-Казак
10. Кипукара	Кишкар, Кишкари	22. Тузла	
11. Хият	Кият	23. Деде	
12. Джангара	Джангар, Янкара		

Кадилик Караул

1. Анбар	Айбар	24. Єні-Бук	Джан?
----------	-------	-------------	-------

2. Кир-Мамчак	Мамчик, Кир-Мамшак	25. Таук	
3. Девлет-Алі	Девлет-Кельді	26. Самав	
4. Аргин		27. Кучук-Самав	
5. Газійлер	Казлар	28. Кондраджик	Кучук-Конрат
6. Девлет-Гаджи		29. Сари-Чаймак	Сари
7. Ой-Мамчак	Мамшак	30. Бісак-Чаймак	Паша-Чокмак, Паша-чакмак
8. Карджав	Карахарджав	31. Кенегес-Чаймак	Кенегес-Чакмак
9. Хигай	Китай	32. Тезеклі	Тереклі-Ішунь, Тераккі-Юшун
10. Мирзабек	Мурзабек	33. Кучук-Будак	
11. Біюк-Безак	Бузав	34. Жихак-Кора	Шангара, Караул- Джангара?
12. Оглан-Елі	Улан-Елі	35. Кудеяр	Кудіяр
13. Ой-Хаджи-Отмак	Аджи-Атман, Аджитатман, Аджитатман-Ойкесек	36. Кучук-Кудуяр	
14. Чардакли-Хаджи		37. Джін-Софу	Єйсупу
15. Тенеш	Тлеш	38. Софу-Хаджи	Кара-Софу, Карасупу
16. Хасан-Хаджи	Асанаджи	39. Кемелче	Кеменче
17. Ой-Єртчи	Ояджурчи	40. Конджу	Осман-Коюнчу
18. Тотман	Татман	41. Шава	Шапа
19. Кир-Єртчи		42. Юртчу-Хаджи	Кокудж-Джурче
20. Суджуут	Сіджеут	43. Тубей-Хаджи	Тубей
21. Найман		44. Сеїт-Балат	Сеїт-Полат
22. Боруджи	Біюк-Барши	45. Бурнак-Хаджи	Бурнак
23. Кучук-Беручи	Кучук-Барши		

Кадилік Сакал

1. Койрад	Конрат	17. Кат	Ката
2. Борлак	Бурлак-Тама	18. Мусулман-Хаджи	Пусурман, Псурман
3. Джарак	Ярак	19. Ката[г]ан	Катаган, Котаган
4. Хиркиз	Иркиз	20. Орманджи	Арманчи
5. Карач		21. Єчі-Чак	Сушяк?
6. Борач	Барач, Бараче	22. Той-Тобе	Туйтебе
7. Керей	Курчи-Кірей, Кюрчо-Керей	23. Каранкі	
8. Хитай	Каракитай	24. Сомай	Сумай
9. Тавук	Таук	25. Бай-Сари	Байсар
10. Чіпче	Шіпче	26. Кирк-Хаджи	Кир-Ушюн, Кирк-Ішунь?
11. Ас		27. Єнікьой	Янікой-Тама
12. Джанай	Чанай	28. Абакли	Абакли-Тама
13. Найман		29. Адча-Макли	Ашамали-Тама?

14. Кипчак	Кипшак	30. Кіотке (?)	Кутке-, Кутуке-Тама
15. Копчекюз	Кокчегоз, Кокче-Коз	31. Ескі-Кьой	Ескі-Тама
16. Діп-Алгази	Тіп-Алгази, Алгази, Алгази-Кипчак		

Кадилик Самарчик

1. Келді-Яр		16. Кипчак	
2. Бурундук		17. Кенегес	
3. Джав-Гачти	Джавгач	18. Арман-Хаджи	Орман-Аджи
4. Толкучак	Токулчак, Токульчак	19. Шигай	Чагай
5. Кара-Коджа		20. Хитай	Китай
6. Сарибаш		21. Бєяхит	Баясит, Баясти
7. Ай-Кудул	Айкугул	22. Япунджи	Япанджа, Ябондже
8. Алі-Кеч	Алкеч, Ескі-Алі-Кеч	23. Беген	Бєєн
9. Рас		24. Маний	Муні
10. Конрат	Абраам-Конрат?	25. Темир-Болат	Демір-Булат
11. Чегір		26. Кип-Кара	
12. Джан-Бак	Коджамбак	27. Найман	Кара-Найман
13. Азугака-Кар	Азгана-Кари	28. Найман-Карак-чора	Сертка-, Сирт-Карак-чора?
14. Джалайир	Джелайир	29. Конраджик	
15. Кереїт	Кіреїт		

Кадилик Чатирлик

1. Кучук-Джайлак	Кучук-Джайляв, Суртку-Джайлак	21. Біюк-Бій-Бо-луш	Біюк-Байболуш
2. Чекірденчі-Ман[г]ит	Чегердікчі-Мангит	22. Той-Тебе	Тойтебе
3. Берді-Балат	Берді-Булат	23. Єлан-Таш	Ялантуш
4. Хитай-Орка	Кият-Орка	24. Бабахасан	Бабасан-Найман
5. Юртчу	Джурчи	25. Кучук-Бараш	Барач
6. Уч-Євлі-Орка	Учевлі-, Ючюло-Орка	26. Біюк-Бараш	
7. Аю-Орка	Айорка	27. Темельчі	Кемельчі, Келече
8. Тураш		28. Хитай	Кият?
9. Біюк-Джайлак	Біюк-Джайляв, Ілгері-Джайлак	29. Кара-Коджа	
10. Єні-Мангит	Яни-Мангит	30. Найман	Акмечет-Найман?
11. Єні-Сакал-Мангит	Янсакал-Мангит	31. Конур-Бай	Конурбай
12. Дурмен	Дюрмень	32. Арджак	Орджак
13. Керей		33. Джилішай	
14. Кучук-Керей		34. Джай	Джаба?
15. Султанаш	Солтанаш	35. Конрат	

16. Буркут	Боркут	36. Кипчак	Кулар-Копчак?
17. Тамам-Єш	Тамам-Юш	37. Кемелчі	Топай-Кеменче
18. Якши-Бай	Якшиники	38. Когейні	Когенлі, Когонде
19. Магмут-Коджа	Мамут-Коджа, Мамут-Ходжа	39. Буз-Коз	Бозгоз
20. Кучук-Бей-Булущ	Кучук-Байболущ	40. Шигим	

Порівняння назв сіл, включених у списки Салгирського кадиліка Бакчесарайського каймакаметва та однойменного кадиліка Акмечетського каймакаметва, виявило, що всі села першого кадиліка названі також у списку сіл другого кадиліка. Оскільки в другому списку налічується 35 ойконімів проти одинадцяти в першому, на укладеній карті каймакаметв і кадиліків може бути показаний лише один Салгирський кадилік у складі Акмечетського каймакаметва.

Села Салгирських кадиліків

Бакчесарайське каймакаметво	Акмечетське каймакаметво
1. Орта-Собла	29. Юкари-Собла та 30. Ашага-Собла
2. Кенюнек	?
3. Харатук-Кесегі	8 і 9. Харатук
4. Джолман-Харатук	34. Джолман-Харатук
5. Ескі-Сарай	15. Ескі-Сарай
6. Дагелі, 7. Другий Дагелі, 8. Третій Дагелі	6. Біюк-Дагелі
9. Кизилкая-Дагелі	25. Кизилкая-Дагелі
10. Гаджи-Аганин-кьой	7. Даг-Елі-Гаджи-Ага
11. Вірат	4 і 20. Вірат, 21. Вірат-Юкари

При локалізації сіл, перелічених у списку 1783 року, на мапі Мухіна виявилось, що в трьох місцях, де сходилися межі трьох або більше кадиліків, назви позначених на ній сіл в списку відсутні: (1) Алач, Ідрук (Джудрук), Конрат, Котляк, Токмай-Юшун і Янго (*Джанкой*) на стику територій Бочалатського, Орта-Чонгарського і Ташлинського кадиліків; (2) Акбаш, Асан, Бозак, Отуз, Карама-Кастель, Кубаран і Тогчоль біля озера Ярилгач, де сходяться території Тарханського, Мангитського та Шейхельського кадиліків; (3) Аджеут, Біюк- та Кучук-Баяут, Бек-Булатчи, Бузавчи, Качамкуль (Коджанкуль), Міштель (Меміш?), Тобей (Тюбей), Салгир-Ягаси-Уфак-Кемельчі, Чага-Баши (Джага-Баши) і Шольбаши (Чольбаши) по Салгиру, де сходяться кадиліки Борулчанський з Ташликським та Орта-Чонгарським і Карасувбазарський з Насипським. В названих місцях складно провести межі між згаданими кадиліками.

Визначення на мапі Мухіна належності сіл до конкретних кадиліків дало змогу окреслити територію кожного з них.

Акмечетський кадилік тягнувся широкою смугою вздовж правого берега Салгиру від села Таш-Ярган на півдні до того місця на півночі, де в

Салгир впадає Бештерек. На сході Салгир відділяв Акмечетський кадилик від Юкари-Ічкійського, Чоюнчинського Бешпаре та Ашага-Ічкійського кадиліків. На заході Акмечетський кадилик межував з Бакчесарайським і Каракуртським, а на півночі з Ташликським і Дайирським кадиликами. Кадилик називався за своїм адміністративним центром – містом *Акмечеттю*, котре було також резиденцією калги.

Арабатський кадилик займав західну третину Керченського півострова і межував на сході, приблизно по лінії від мису Казантіп до мису Таш-Качик (Чауда), з Орта-Керченським, а на заході з Колечським і Шірінським кадиликами. Назва кадилика пов'язана з фортецею *Арбат (Рібат)*.

До *Аргинського кадилика* входили села, розташовані у верхів'ї Бурульчи і нижче по її течії та в межиріччі Бурульчи і Біюк-Карасу. Він межував на сході з Карасувбазарським кадиликом, з Судакським на півдні і Борулчанським на заході. Кадилик збігався з бейліком Аргинських беїв. В його назві відображений етнонім *аргин*.

Ашага-Ічкійський кадилик займав долини Бештереку, Асми та Салгиру і межував на півдні з Дайирським кадиликом, на заході з Чоюнчинським Бешпаре і по Салгиру з Акмечетським та Ташликським кадиликами, а на сході із Зуїнським та Борулчанським. *Ашага-Ічкійським* кадилик називався за своїм розташуванням в центрі Кримського півострова (*іçкі* значить “внутрішній”), а компонент *Ашага-* (*aşağı* “нижній”) протиставляє його Юкари-Ічкійському кадилику, котрий містився вище по течії Салгиру.

Бакчесарайський кадилик займав територію між рікою Бельбек на півдні та річкою Тобечокрак на півночі. Бельбек відділяв його від Мангупського кадилика, а Тобечокрак від Каракуртського. На заході, в межиріччі Качи та Альми, Бакчесарайський кадилик межував з кадиликом Качи-Бешпаресі, а на сході з арпаліком муфтїя. Кадилик названо за його адміністративним центром – *Бакчесараєм*, столицею Кримського ханства і центром Бакчесарайського каймакамаства.

Беш-Кабакський кадилик знаходився в південно-західній частині Криму і охоплював шість сіл (пор. *beş* “п'ять” і *qabaq* “селище”). Він примикав до Чорного моря і межував на заході із Судакським і Кучук-Карасувським кадиликами, на півночі по Чурук-Су – із Старокримським і Колечським та з Кефінським кадиликом на сході.

Бойнакський кадилик межував на півночі із Шейхельським кадиликом, на сході з Козловським, а на заході озеро Донузлав відділяло його від Тарханського кадилика. Назва кадилика пов'язана, вірогідно, з пересипом, котрий відділяє Донузлав від Чорного моря (*boynaq* значить “пересип”).

Села, котрі входили до *Борулчанського кадилика*, знаходилися в долині Бурульчи та у верхів'ї Зуї (7. Чоюнчу, 8. Бек-Елі та 9. Чокурча). На заході кадилик межував з Дайирським, Зуїнським, Ашага-Ічкійським і знову з Дайирським кадиликами, на півдні та сході з Карасувбазарським, а на півночі, по Салгиру, з Орта-Чонгарським кадиликом. Називався кадилик за річкою *Бурульча* або за однойменним селом, котре, ймовірно, було його адміністративним центром.

Бочалатський кадилик знаходився в північній частині Кримського півострова і межував на заході з кадиликами Караул та Чатирлик, а територія Орта-Керченського кадилика охоплювала його з півночі, заходу та півдня. В назві кадилика відбився етнонім *бочала*, відображений також в назвах сіл кадилика.

Дайирський кадилик збігався з бейліком Дайирських беїв, територія якого складалася з двох частин. Південна частина кадилика з центром в селі *Дайир* займала верхів'я Бештереку і Зуї і межувала на заході з Юкари-Ічкійським і Салгирським кадиликами, на півночі з Акмечетським, Чоюнчинським Бешпаре, Ашага-Ічкійським і Зуїнським, а на сході з Борулчанським та Аргинським кадиликами. Північна частина з центром в селі *Ташли-Дайир* прилягала до лівого берега Салгиру, що відділяв її від Борулчанського кадилика, і межувала на заході з Ашага-Ічкійським і Ташликським кадиликами, на півночі з кадиликом Караул, а на сході з Орта-Чонгарським, Ташли-Шейхелі-Бешпаресі та Ташликським кадиликами. В назві кадилика відображений етнонім *дайир*.

Діп-Керченський кадилик займав східну третину Керченського півострова (*dip, tüp* "півострів") і межував на заході з Орта-Керченським кадиликом. Границею між ними слугував давній рів, що тягнеться від Узунларського озера до Казантіпської затоки Азовського моря.

Діп-Чонгарський кадилик займав північно-східну частину Кримського півострова, де берегова лінія утворює безліч видовжених півостровів (*dip, tüp*), що відбилося в його назві. Хоронім *Чонгар* охоплював степову частину Криму (*çoiğar* "степ, рівнина") [Бушаков 1996]. На заході кадилик межував з кадиликом Сакал, на півдні з Орта-Чонгарським і Насипським та на сході з Тамакським кадиликом.

До **Зуїнського (Завіе) кадилика** належали села, розташовані в долині Зуї. На півдні він межував з Дайирським, на заході з Чоюнчинським Бешпаре та з Ашага-Ічкійським кадиликом на сході. Назва кадилика пов'язана з гідронімом або ойконімом Зуя, що походить від апелятива *zaviye* زاییه "кут", "монастир дерев'яні".

Каракуртський кадилик містився в західній частині Криму і межував на півдні з Козловським і Шейхельським кадиликами, на півночі з кадиликом Самарчик та з кадиликами Караул, Ташликським і Акмечетським на сході. Називався за своїм центром – селом *Каракурт*.

Карасувбазарський кадилик охоплював верхів'я Кучук-Карасу та долину Біюк-Карасу до її злиття з Кучук-Карасу, сягаючи Салгиру на півночі. Кадилик межував на півдні з Судакським, на сході з Шірінським і Кучук-Карасувським, на заході з Борулчанським та на півночі, по Біюк-Карасу, з Насипським і Тамакським кадиликами. Він називався за своїм адміністративним центром – містом *Карасув-Базар*, котре було також центром однойменного каймакамства.

Кадилик Караул знаходився в центральній частині степового регіону півострова і межував на півночі з кадиликами Самарчик, Чатирлик і Бочалатським, з Каракуртським на заході, Ташликським на півдні та з Орта-Чонгар-

ським і Дайирським на сході. Назва кадиліка пов'язана з балкою *Караул*, що проходила через його середину з південного заходу на північний схід. Вздовж неї були розташовані села Казлар, Айбар, Аргин, Кудіяр, Шангара (Караул-Джангара), Бай-Супу (Джієн-Софу), Кара-Супу (Кара-Софу), Тубей (Топаї-Кемельчі) і Сеїт-Булат.

Кадилік Качи-Бешпаресі знаходився в межиріччі Альми та *Качи* (Qaçı), з якою пов'язана його назва. Другий компонент назви перекладається як "п'ять часток" (beş pare) і входив до назв ще двох кадиліків – *Ташли-Шейхелі-Бешпаресі* та *Чоюнчинський Бешпаре*. Слово *pare* پاره значило "частина, частка", "шматочок", "турецька монета в чверть піастра", "гроші". Села кадиліка містилися в пониззі Качи. На заході він примикав до Чорного моря, а з інших сторін був оточений територією Бакчесарайського кадиліка.

Кефінський кадилік межував з Беш-Кабакським кадиліком на заході і Колечським на півночі. Він іменувався за своїм центром – містом *Кефе*, котре було також центром однойменного каймакаства.

Колечський кадилік містився в південно-східній частині Криму і межував на півдні з Кефінським і Беш-Кабакським кадиліками, з Шірінським на заході та з Арабатським кадиліком на сході. Його назва пов'язана з селом *Колеч* (Кулеч, Кулеш-Мечеть).

Мангітський кадилік тягнувся вздовж північно-західного узбережжя Криму від озера Ярилгач, яке відділяло його від Тарханського кадиліка, до річки Самарчик, що відмежовувала його від кадиліка Самарчик. На півдні Мангітський кадилік межував з Шейхельським. Назва кадиліка походить від ногайського етноніма *мангіт*.

Мангупський кадилік займав південно-західну частину Кримського півострова і західну частину Південного берега. Він межував на півночі з Бакчесарайським кадиліком і по ріці Бельбек з Муфтія арпаліком; на Південному березі від Судакського кадиліка його відділяла гора Кагель. Кадилік називався за своїм адміністративним центром – фортецею *Мангуп*, котра до османського завоювання Криму іменувалася *Феодоро* й була столицею однойменного християнського князівства.

В кадилік *Муфтія арпалік* входили 12 християнських сіл, розташованих в гірських долинах південно-західної частини Криму, між ріками Бельбек та Альма. Кадилік належав *муфтію* (müfti ~ müfî مفتی), котрий був вищим, релігійно-юридичним авторитетом в ханстві з питань застосування шариату і висловлював свою думку у фетві. *Arpalıq* اربلق значить "утримання, платня духовним особам", "феодальний маєток".

Насипський кадилік (Нуссуф у Тунманна; пор. نصیف *nasif* "половина" та ойконім *Насиф-кой* ~ *Насипкой* в Кефінському кадиліку) знаходився в пониззі Салгиру і межував на заході з Орта-Чонгарським, на півночі, по річці Стальній, з Діп-Чонгарським, на сході з Тамакським та на півдні, по Біюк-Карасу, з Кучук-Карасувським кадиліком.

Орта-Керченський кадилік займав середню третину Керченського півострова (*orta* "середина", "середній") і межував на сході з Діп-Керченським, а на заході з Арабатським кадиліком.

Орта-Чонгарський кадилик займав центральну частину північної частини Криму, котра називалася *Чонгар*, і межував на півночі з кадиликами Сакал і Діп-Чонгарським, на заході з кадиликами Караул, Дайирським, Ташли-Шейхелі-Бешпаресі і Ташликським, на півдні з Ашага-Ічкійським та з Насипським на сході.

Кадилик Сакал знаходився на півночі Кримського півострова. Озеро Кирк відділяло його на заході від Перекопського (Кирк-Баул) кадилика, на півдні він межував з кадиликами Чатирлик і Бочалатським, а на сході з Діп-Чонгарським та Орта-Чонгарським. Назва кадилика, ймовірно, пов'язана з річкою *Сакал*.

Салгирський кадилик знаходився у верхів'ї *Салгиру* і межував з Юкари-Ічкійським кадиликом на півдні, заході та півночі, з Муфтія арпаликом на півдні, Бакчесарайським кадиликом на заході, Акмечетським на півночі та Дайирським на сході.

Кадилик Самарчик займав межиріччя *Самарчику*, що відділяв його від Мангитського кадилика, і Воронцівки (сучасна назва), по котрій він межував з кадиликом Чатирлик. На заході кадилик межував, крім Мангитського, ще із Шейхельським кадиликом, а на півдні з кадиликом Караул.

Старокримський кадилик примикав до Східного Сивашу і межував на півдні з Беш-Кабакським, на заході з Шірінським та з Колечським кадиликом на сході. Він називався за своїм центром – містом *Старий Крим (Eski Qırım)*.

Судакський кадилик займав Південне узбережжя від гори Кагель на заході до гірського масиву Карадаг на сході і називався за своїм центром – фортецею *Судак*.

Тамакський кадилик тягнувся від гирла Салгиру (*tamaq* “гирло”) на північ вздовж узбережжя Східного Сивашу до річки, що відділяла його від Діп-Чонгарського кадилика і нині називається *Стальною*. На заході він межував з Орта-Чонгарським та Насипським кадиликами.

Тарханський кадилик займав *Тарханкутський півострів (Dip Tarhan)*. Озеро Донузлав відділяло його від Бойнакського кадилика, а озеро Ярилгач від Мангитського; на північному сході він межував з Шейхельським кадиликом. Півострів називався *Тархан (tarhan* “вільний від податків”) тому, що там знаходились володіння духовних осіб, котрі податків у ханську казну не сплачували.

Ташликський кадилик був розташований північніше того відрізка русла Салгиру, що має південно-східний напрям. Східна частина кадилика була відокремлена від його основної частини селами, котрі належали до Дайирського кадилика. Кадилик межував на півдні з Борулчанським, Ашага-Ічкійським і Акмечетським кадиликами, на заході з кадиликом Караул, на півночі з Ташли-Шейхелі-Бешпаресі та на сході з кадиликом Сакал. Його назва походить від хороніма *Ташлик (taşlıq* “кам'яниста місцевість”).

Кадилик Ташли-Шейхелі-Бешпаресі охоплював лише шість сіл: Шейх-Елі, Нагайлик, Тама, Бай-Борю, Кипчак і Таїк (Тайке), – з яких Нагайлик і Таїк відсутні на мапі Мухіна. Назва кадилика вказує на характер місцевості (*taşlı* “кам'янистий”), де він був розташований – на північному заході від за-

вороту русла Салгиру на схід. На півдні він межував з Ташликським, на заході з Ташли-Дайрським та на сході з Орта-Чонгарським кадиликом.

Кадилик Чатирлик займав межиріччя *Чатирлику* і Воронцівки. Чатирлик відділяв його від кадиліків Кирк-Баул і Бочалатського, а Воронцівка – від кадиліка Самарчик; на півдні він межував з кадиликом Караул.

Чоюнчинський Бешпаре кадилик займав долину правої притоки Салгиру – *Чуюнчи*. Він межував на півдні з Акмечетським кадиликом, від якого на заході його відділяв Салгир, та на сході з Ашага-Ічкійським кадиликом. Кадилик називався за своїм адміністративним центром – *Чуюнчи*.

Шейхельський кадилик знаходився в північно-західній частині Криму і межував на півдні з Бойнакським, на півдні та заході з Тарханським, на півночі з Мангитським та на сході з кадиликами Самарчик і Каракуртським. Назву кадиліка можна пов'язувати з селом *Шейх-Елі*, його адміністративним центром.

До **Шірінського кадиліка** входили села, розташовані в середній течії Кучук-Карасу і в долинах річок Булганак, Індол, Куру-Індол та Субаш. Він межував на сході із Старокримським, на півдні з Беш-Кабакським і Судакським, на заході з Карасувбазарським та на заході і півночі з Кучук-Карасувським кадиликом. Кадилик збігався з бейліком Шірінських мурз. В його назві відображений етнонім *шірін*.

Юкари-Ічкійський кадилик знаходився у верхів'ях Салгиру (*уцагі* “верхній”) і межував на півдні з Судакським, на заході з Салгирським, на півночі з Акмечетським і Чоюнчинським Бешпаре кадиликами, а на сході з Дайирським.

Визначені і проведені на карті Мухіна кордони кадиліків були перенесені на карту Кримської АРСР, котра є основою укладеної карти “Каймакамства і кадиліки в Кримському ханстві (XVIII ст.)”.

Згідно з переписом, проведеним ханом Менглі-Гіреєм II близько 1740 року, в Криму налічувалося 48 кадиліків, дев'ять міст та 1399 сіл [Тунманн 1936, 32].

Зіставимо назви кадиліків, наведені Й.-Е. Тунманном, з назвами 42 кадиліків списку 1783 року.

**Кадилики, розташовані на рівнині
(на північ від Булганак та Салгиру)**

За Тунманном	“Ведомость... 1783-го года”
1. Ор-Капуси, або Перекоп	Перекопський Перекопського кайм.
2. Сакал	Сакал Перекопського кайм.
3. Сеїд-Елі	—
4. Нуссуф	Насипський Карасубазарського кайм.
5. Тамак	Тамакський Карасубазарського кайм.
6. Беш-Паре	Ташли-Шейхелі-Бешпаресі Акмечетського кайм.
7. Бочали	Бочалатський Карасубазарського кайм.
8. Шейх-Елі	Шейхельський Козловського кайм.
9. Сейдлер (пор. <i>Сейтлер</i> в Насипському кад.)	—

10. Кутеш (пор. <i>Кодаши</i> в Мангитському кад.)	—
11. Чатирлик	Чатирлик Перекопського кайм.
12. Самарджик	Самарчик Перекопського кайм.
13. Караул	Караул Перекопського кайм.
14. Мангит	Мангитський Козловського кайм.
15. Каракур[р]д	Каракуртський Бакчесарайського кайм.
16. Діптархан	Тарханський Козловського кайм.
17. Бойнак	Бойнакський Козловського кайм.
18. Гьозлеве	Козловський Козловського кайм.
19. Чонгар	Діп- та Орта-Чонгарський Карасубазарського кайм.

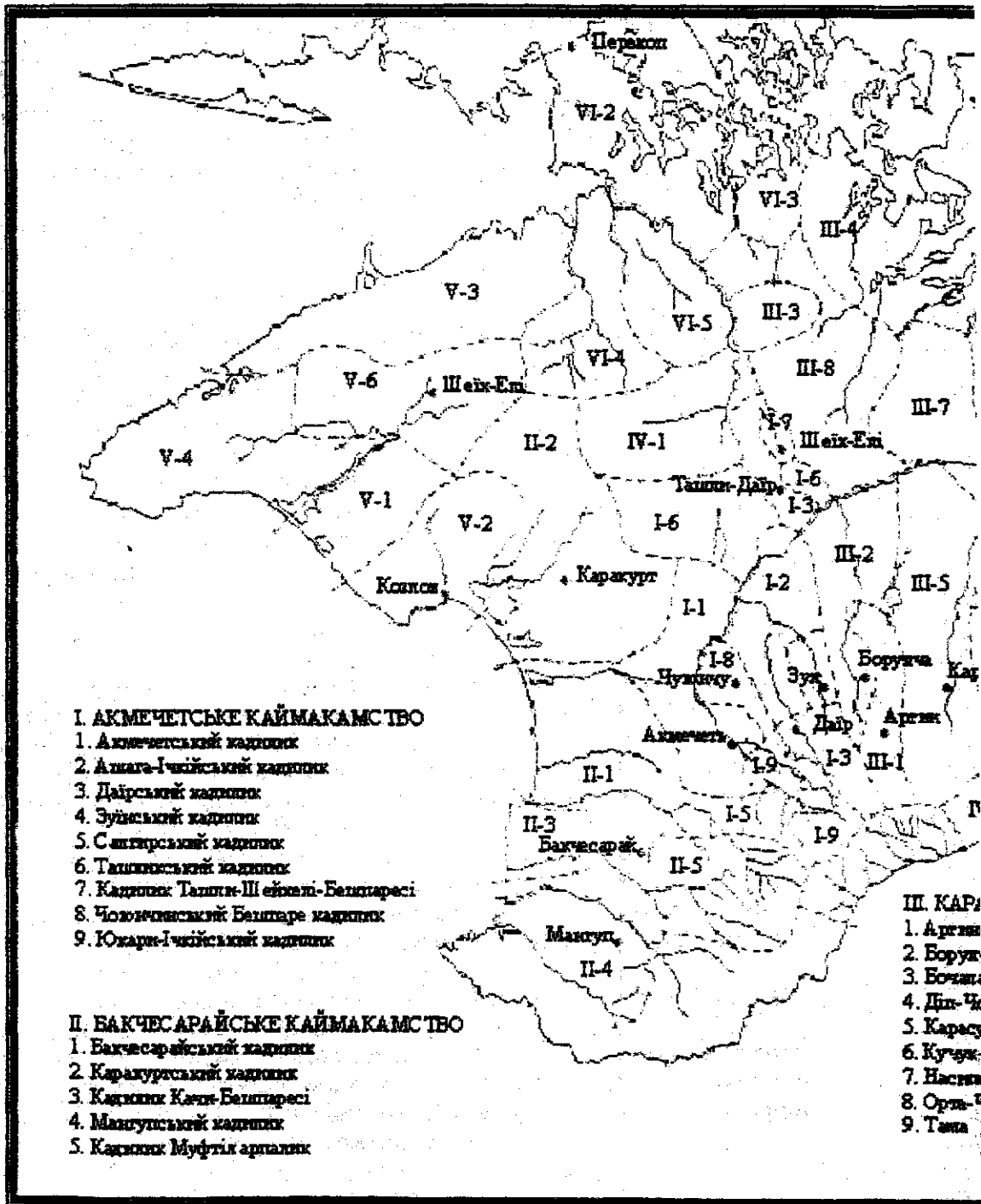
Кадилики, розташовані на Керченському півострові

20. Рібат, або Арабат	Арабатський Кефінського кайм.
21. Керш-Беш-Пармак	—
22. Орта-Керш	Орта-Керченський Кефінського кайм.
23. Діп-Керш	Діп-Керченський Кефінського кайм.
24. Єнгі-Кале	—

Кадилики, розташовані в гірській частині півострова

25. Мангут, або Манкуп	Мангутський Бакчесарайського кайм.
26. Судак	Судакський Кефінського кайм.
27. Кеффе, або Кафа	Кефінський Кефінського кайм.
28. Ескі-Крим	Старокримський Кефінського кайм.
29. Пірін	Пірінський Кефінського кайм.
30. Ічелі	Юкари- та Ашаги-Ічкійський Акмечетського кайм.
31. Аргун	Аргинський Карасубазарського кайм.
32. Ташелі	—
33. Карасу	Карасубазарський Карасубазарського кайм.
34. Кучук-Карасу	Кучук-Карасувський Карасубазарського кайм.
35. Джагмурчи (пор. <i>Ягмурче</i> в Акмечетському кад.)	—
36. Чоунче	Чоюнчинський Бешпаре Акмечетського кайм.
37. Салгир	Салгирський Бакчесарайського та Акмечет. кайм-в
38. Таклі (пор. <i>Даселі</i> ~ <i>Тавель</i> в Салгирських кад-х)	—
39. Дайир	Дайирський Акмечетського кайм.
40. Карагюз (пор. <i>Карагоз</i> в Колечському кад.)	Колечський Кефінського кайм.?
41. Завіс	Зуїнський Акмечетського кайм.
42. Улан (пор. <i>Улан-Елі</i> в Дайирському кад.)	—
43. Буралчи	Борулчанський Карасубазарського кайм.
44. Акмесджід	Акмечетський Акмечетського кайм.
45. Такетлі (пор. хоронім <i>Tat Eli</i>)	Муфтія арпалік?

I. АКМЕЧЕТСЬКЕ КАЙМАКАМСТВО

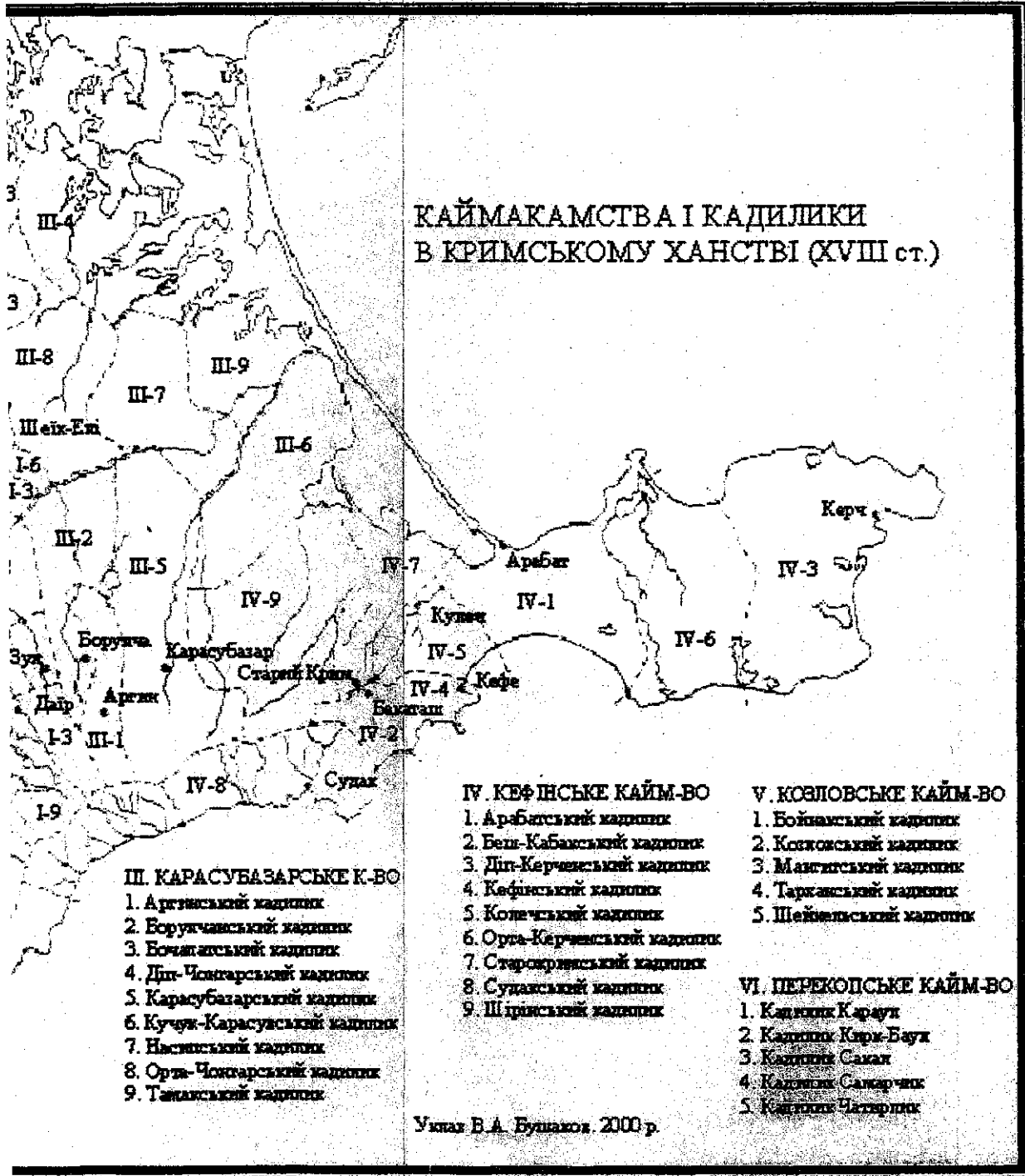
1. Акмеchetский кадимлик
2. Азнага-Ичкисский кадимлик
3. Дайрский кадимлик
4. Зуйский кадимлик
5. Салгирский кадимлик
6. Ташикский кадимлик
7. Кадимлик Ташик-III айкем-Белитареси
8. Чоломчиский Белитаре кадимлик
9. Югар-Ичкисский кадимлик

II. БАХЧЕСАРАЙСЬКЕ КАЙМАКАМСТВО

1. Бахчисарайский кадимлик
2. Каракуртский кадимлик
3. Кадимлик Керч-Белитареси
4. Мангупский кадимлик
5. Кадимлик Муфтиг арпалик

III. КАРЯ

1. Арслан
2. Боруч
3. Боруч
4. Дил-Ч
5. Карасу
6. Куцук
7. Наси
8. Орта
9. Тама

КАЙМАКАМСТВА І КАДИЛИКИ
В КРИМСЬКОМУ ХАНСТВІ (XVIII ст.)

- III. КАРАСУБАЗАРСЬКЕ К-ВО**
1. Аргувський каділик
 2. Боружанський каділик
 3. Бочагатський каділик
 4. Діп-Чокгарський каділик
 5. Карасубазарський каділик
 6. Кучук-Карасувський каділик
 7. Насицький каділик
 8. Орта-Чокгарський каділик
 9. Таманський каділик

- IV. КЕФІНСЬКЕ КАЙМ-ВО**
1. Арабатський каділик
 2. Беш-Кабакський каділик
 3. Діп-Керченський каділик
 4. Кафінський каділик
 5. Колечський каділик
 6. Орта-Керченський каділик
 7. Старокерченський каділик
 8. Сулакський каділик
 9. Штринський каділик

- V. КОЗЛОВСЬКЕ КАЙМ-ВО**
1. Бойнамський каділик
 2. Козловський каділик
 3. Мангитський каділик
 4. Тарханський каділик
 5. Шеймелський каділик

- VI. ПЕРЕКОПСЬКЕ КАЙМ-ВО**
1. Каділик Караул
 2. Каділик Кирк-Баук
 3. Каділик Самак
 4. Каділик Самарчик
 5. Каділик Чатирлик

Уклад В.А. Буцаков. 2000 р.

46. Багча-Сарай	Бакчесарайський Бакчесарайського кайм.
47. Качи	Качи-Беш-Паресі Бакчесарайського кайм.
48. Балуклава	(Балаклава входила до Мангупського каділика)

Порівняння показує, що кількість каділиків, їхні назви та розміри змінилися.

Після завоювання Криму Російською імперією його адміністративно-територіальний устрій було докорінно змінено. У 1805 році територія Кримського півострова поділялася на такі повіти й волості:

1. Сімферопольський з Актачинською, Чоргунською, Махульдурською, Алуштинською, Аргинською, Кадикойською, Ескіординською і Табулдинською волостями.

2. Перекопський з Бустерчінською, Джанайською, Бозкозькою, Біюк-Тузакчинською, Кучук-Кабачською, Кокчора-Киятською і Таганашинською волостями.

3. Феодосійський з Коктаською, Акмозькою, Байрачською, Каликелейською, Парпачською та Уроскоджинською волостями.

4. Євпаторійський з Яшпетською, Кудайгульською, Хоротокиятською, Джелайирською, Урчукською і Тулатською волостями.

Стало чотири повіти з 27 волостями проти шести каймакамств і 42 каділиків у ханстві напередодні його приєднання до Росії.

Сподіваюсь, що карта каймакамств і каділиків Кримського ханства і методика її укладання становитимуть інтерес для істориків, мовознавців, географів і краєзнавців.

ЛІТЕРАТУРА

Административно-территориальные преобразования... Административно-территориальные преобразования в Крыму. 1783–1998 гг. Справочник. Симферополь, 1999.

Бушаков В. Що означає кримський хоронім Чонгар? // *Mara Mundi*. Збірник наукових праць на пошану Ярослава Дашкевича з нагоди його 70-річчя. Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996.

Ведомость... Ведомость, какие именно состоят в Крымском полуострове каймаканства, кто именно в котором каймаканстве состоит, сколько в каждом каймаканстве кадылыков, а во всяком кадылыке сколько деревень. Декабря 17-го дня 1783-го года // Известия Таврической ученой архивной комиссии. Симферополь, 1888, № 6.

Военная... Военная топографическая карта полуострова Крыма (1 : 170 000) генерал-майора Мухина. 1817.

Из дела... Из дела "О доставлении ведомостей о всех селениях с показанием в которой волости сколько числом дворов и душ и на чьей земле поселены". 1805 г. № 127 // Ф.Ф. Лашков. Сборник документов по истории крымскотатарского землевладения. Симферополь, 1897.

Карта... Карта "Крымская АССР" (1 : 1000 000) // Большой Советский атлас мира. Т. 2. Москва, 1939.

Книга... Книга путешествия. Турецкий автор Эвлия Челеби о Крыме (1666–1667 гг.). Перевод и комментарии Е.В.Бахревского. Симферополь, 1999.

Скальковский... Занятие Крыма в 1783 году // Памятная книга Таврической губернии. Вып. 1. Симферополь, 1867.

Список... Список населенных мест Российской империи. Т. 41: Таврическая губерния. Санкт-Петербург, 1865.

Топографическая карта... Топографическая карта Крыма, составленная в 1 : 210 000 долю со съемок тригонометрической Генерального штаба подполковника Оберга и топографической Генерального штаба полковника Бетева, гравированная при Военно-топографическом депо в 1842 г. 1842.

Тунманн. Крымское ханство. Перевод с немецкого издания 1784 г. Симферополь, 1936.

Х[анацкий] К.[В.] Список деревням и сельбишам, оставшимся в Крыму по выходе татар // Памятная книга Таврической губернии, изданная Таврическим статистическим комитетом. Вып. 1. Симферополь, 1867.

Щеглов А. Н. Об изучении топонимики средневекового Крыма // Записки Одесского археологического общества. Т. 1 (34). Одесса, 1960.

